

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АГРОСТРАХУВАННЯ

Мельник О. І., канд. екон. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: melnikoi@mnau.edu.ua

Анотація. Обґрунтовано роль і перспективи розвитку ринку агрострахування з урахуванням трансформаційних змін. Визначено проблеми та розкрито особливості страхування сільськогосподарських ризиків у вітчизняній та міжнародній практиці.

Ключові слова: страхування; ринок агрострахування; сільськогосподарські ризики; продовольча безпека; страховий захист.

В умовах сьогодення страхові відносини набувають особливого значення у тих видах господарської діяльності, які мають додаткові ризики, що викликані форс-мажорними обставинами унаслідок дії непереборної сили. Так, аграрне страхування дозволяє мінімізувати ризики втрати продукції через несприятливі погодно-кліматичні умови, хвороби рослин і тварин, крадіжки та інші фактори знищення. Оптимізовані рішення щодо покриття сільськогосподарських ризиків страховиками сприяють стабілізації доходів, підвищенню платоспроможності аграрних підприємств, а відтак і зміцненню продовольчої безпеки держави.

У сучасних умовах підвищується роль і потенціал розвитку ринку агрострахування через виклики, пов'язані зі зміною клімату, методів і технологій виробництва сільськогосподарської продукції. За даними аналітиків [1] через дедалі ширше впровадження сучасних технологій в аграрному секторі глобальний ринок сільськогосподарського страхування відзначатиметься зростанням до 7,1% щорічно протягом 23-30 років. Зазначимо, що його обсяг у 2022 р. оцінювався у 38 млрд дол, а до 2030 р. досягне 65,7 млрд доларів [1].

Водночас слід зазначити, що наслідки локдауну, пов'язані з пандемією COVID-19, а також провадження діяльності в умовах військового стану, зумовили транспортні обмеження та розрив ланцюгів постачання для підтримки аграрного бізнесу і реалізації врожаю. Також на сьогодні одним із факторів, що опосередковано стримує розвиток ринку агрострахування є дефіцит робітничих кадрів для збирання і постачання продукції.

Страхування сільськогосподарських ризиків в Україні може здійснюватися з державною підтримкою та без державної підтримки. Станом на 01 вересня 2022 р. кількість страховиків, які мали ліцензію на провадження діяльності зі страхування сільськогосподарської продукції в Україні становила 58 компаній. При цьому 13 страховиків, які мали ліцензію з добровільного страхування сільськогосподарської продукції, не відповідають вимозі, що визначена в пп. 5 пункту 5 Постанови НБУ від 20.10.2021 р. № 108 [2], оскільки Національним банком виявлено ознаку непрозорості в структурі власності цих

страховиків та встановлено строк для приведення у відповідність структур власності до вимог законодавства [2].

Відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [3] визначено, що до сільськогосподарських страхових ризиків при страхуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень належать: 1) сильні морози, заморозки, вимерзання, льодяна кірка; 2) сильний вітер (у тому числі ураганний вітер, шквал, смерч), пилова буря, град, удар блискавки та пожежі, спричинені блискавкою; 3) сильні дощі і зливи, тривалі дощі, повінь (паводок); 4) сильна спека, засуха (посуха), суховій, комплекс посушливих умов; 5) випрівання, вимокання, випирання, випадіння; 6) сель, лавина, земельний зсув; 7) землетрус; 8) епіфітотія, осередок масового розмноження шкідливого організму, спалах масового розмноження шкідника рослин, вторинні хвороби рослин; 9) крадіжки та протиправні дії третіх осіб; 10) відхилення параметра (значень) індексу (індексів), визначеного страховиком і страхувальником у договорі страхування; 11) інші події, передбачені договором страхування. До сільськогосподарських страхових ризиків при страхуванні сільськогосподарських тварин відносять: 1) інфекційні хвороби, пожежі, стихійне лихо; 2) нещасний випадок; 3) вимушений забій (стемпінг-аут) згідно з законодавством у зв'язку з проведенням заходів з боротьби з інфекційними хворобами тварин; 4) неможливість використання тварин за призначенням (для племінних тварин); 5) крадіжки та протиправні дії третіх осіб; 6) інші події, передбачені договором страхування [3].

При передачі ризиків на страхування аграрні підприємства беруть на себе ряд зобов'язань перед страховиком, які, полягають у більш високих вимогах по догляду за посівами або готовою продукцією, а також передбачають необхідність моніторингу стану посівів для своєчасного повідомлення страховика про зміни, які можуть вплинути на об'єкт страхування. Підтвердження факту настання страхового ризику зазвичай здійснюють Український гідрометеорологічний центр, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та ін.

Досвід європейських країн свідчить, що підтримка з боку уряду через механізм субсидіювання дозволяє сільськогосподарським товаровиробникам скористатися страховими послугами із врахуванням індивідуальних опцій та більшою кількістю альтернативних варіантів. Важливим нормативним актом у сфері агрострахування в Україні є Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 р. №1342 [4], якою визначено порядок надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції, визначає умови надання такої державної підтримки та механізм використання коштів [4].

Для управління ризиками в сільському господарстві на міжнародному рівні пропонується індексне або параметричне страхування. Саме індексне страхування є перспективним інструментом управління ризиками в аграрному секторі з можливістю застосування супутникових даних і сучасних технологій.

Отже, незважаючи на сучасні проблеми, пов'язані із глобальними викликами, ринок агрострахування має ряд перспектив до зростання та

дозволяє підтримувати фінансовий стан аграрних підприємств на стабільному рівні. Сприяння комплексному страхуванню сільськогосподарських ризиків дозволить оптимізувати бізнес-процеси суб'єктів господарювання та підвищить ефективність діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

Список використаних джерел:

1. Глобальний ринок агрострахування до 2030 року зросте до \$65,7 млрд. URL: <https://forinsurer.com/news/23/07/24/42873?hl=%E0%E3%F0%EE%F1%F2%F0%E0%F5%F3%E2%E0%ED%ED%FF>.
2. Про затвердження Положення щодо провадження діяльності зі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Постанова Національного банку України від 21.10.2021 р. № 108; станом на 24 жовт. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0108500-21#Text>.
3. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI; станом на 18 лист. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.
4. Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції : Постанова Національного банку України від 09.12.2021 р. № 1342; станом на 09 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-%D0%BF#Text>.

Abstract. The role and prospects for the development of the agricultural insurance market, taking into account transformational changes, are substantiated. The problems are identified and the peculiarities of agricultural risk insurance in domestic and international practice are revealed.

Keywords: insurance; agricultural insurance market; agricultural risks; food safety; insurance protection.

УДК 338.439.6

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-79

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Павлишин М.Л., канд. техн. наук, доцент
e-mail: P.Maryanka@i.ua

Львівський національний університет імені Івана Франка

Анотація: У праці наведено складові механізму державного забезпечення продовольчої безпеки, а саме: розвиток вітчизняної галузі харчової промисловості та АПК сектору економіки, гармонізація українського законодавства до норм ЄС, пріоритетність розвитку вітчизняного товаровиробника та створення високотехнологічного виробництва товарів, збалансованість інтересів держави та бізнесу, розвиток інфраструктури продовольчого ринку, контроль за безпечністю та експорт товарів з високою часткою доданої вартості

Ключові слова: продовольча безпека, АПК, харчова промисловість, економіка, державне регулювання, уряд.